

OMMI talajtani tanulmányút Borsod és Heves megyék területén

Az Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet a szakmai továbbképzés és a tapasztalatok kölcsönös kicserélése érdekében, időnként tanulmányutakat rendez az ország különböző tájain működő talajlaboratóriumai munkaterületén. Augusztus utolsó napjaiban került sor a miskolci talajlaboratórium négy napos tanulmányúttjára melynek során a talajváltozatokban gazdag működési körzet egy részét bejárták.

A tanulmányút célja a feltárt talajadottságok alapján a legmegfelelőbb mezőgazdasági hasznosítás kérdéseinek tisztázása. A helyszíni bemutató alkalmával a laboratórium ismerette a kiküldésre kerülő üzemi térképet s ennek alapján a termelési lehetőségek részletes megbeszélésre kerültek.

A talajlaboratóriumok »üzemi térképek« összefoglaló elnevezés alatt a) talaj-, b) talajhasznosítási- és c) talajjavítási térképlapokat adnak ki. Ezeket esetenként kiegészítheti d) só és szódarétegek elhelyezkedését és mértékét feltüntető és e) eróziós térkép.

Bemutatásra kerültek az Agrártudományi Egyetem nagygombosi tangazdasága, a kompolti Kísérleti Gazdaság, valamint a Klementinai, Mezőnagymihályi és Abódi állami gazdaságok.

A nagygombosi Tangazdaságban a Közparttól majortól Északra ázott szelvényekkel és anyagárok letisztított falán került bemutatásra a gazdaság K—Ny irányú átmetszete. A Zagyva völgyében és a folyó két partján elterülő gazdaság talajadottságai párhuzamosan

változnak a folyó meder irányával. A balpartot deflációs tevékenység következtében létrejött és a deflációnak, bár csökkentett mértékben, ma is kitett homokvonulat követi, mely nagyrészt már a feltalajában is tartalmaz szénsavas meszet. A Tangazdaság szőlőjében feltárt szelvény gyengén humuszos meszes homok. A dombháton, valamint a lejtőkön ahol a deluáció és defláció a homokot lehordta, a lösz és márga altalajjal való keveredés következtében a vályogos talajváltozat az uralkodó. Ezeken a részekben a humuszos szint is kifejezettebb.

A Zagyva völgyében öntéstalaj uralkodik. Egyes mélyebb fekvésű területeken, a pangó víz következtében, rétiagyag fejlődött ki.

Az eredetileg magasabb térszintben fekvő öntéstalajok — a művelés következtében — annak ellenére, hogy agyagosak, könnyebben művelhetőkké váltak.

A gazdaságnak kis hányada, a Salgótarján — Hatvan-i vasútvonaltól nyugatra, löszön kialakult mezősségi talajú, mely egy eróziós barázda vonulatában gyengén degradált.

A gazdaság talajának változatosságát növeli az a körülmény is, hogy helyenként az öntés, vagy réti agyagra, szélfúvás következtében, homok rakódott, másrészt hogy az agyagos vályog öntéstalajba, tömött szerkezetű, nehezen művelhető réti agyag ékelődik. A felsorolt talajadottságok alapján a már előzőleg elkészített talajtérkép nyomán szerkesztették meg a talajhasznosítási térképet. A talajhasznosítási térkép egységes agrotech-

nikával és azonos növénycsoportokkal használható nagyobb terület egységeket kapcsol össze. Megoldásra váró feladatként jelentkezett elsősorban az előzőleg említett foltok homogenizálása, és a deflációnak és deluációnak kitétt, lejtős területek, homokvonulatok talajvédelme.

Az egyes — ily módon kialakított — nagy egységekre adott növénytermesztési javaslat kiterjedt I. a terület fő-, 2. másodrendű és 3. alárendelt növényeinek felsorolására is.

Az egyik rétiagyag szelvényénél grafikus ábrázolásban ismertetésre kerültek, a szelvény teljes nagyságában, a vizsgálati eredmények és azok változásai. Az Agrártudományi Egyetem jelenlevő képviselői azon a véleményen voltak, hogy az a szelvényvázlatok az egyetemi oktatásban is jól felhasználhatók.

A talajtani és növénytermesztési adottságok mellett az üzemszervezési és talajtani kérdések is megvitatásra kerültek.

A *Kompolti Kísérleti gazdaságban* a Budapest-Miskolci műút melletti táblákon kerültek talajszelvények bemutatásra. A feltárt szelvények a Tarna és Tarnóca patak völgye felett mintegy 8–12 méterrel magasabban fekszenek, a feltérési helyek területe déli irányban egyenletesen lejt. Az itt kialakult talajok réti agyagok. Kialakulási körülményeikre nézve a vélemények eltérőek voltak.

Kerecsendnél kettős erdei szelvényt tekintettünk meg. Ennek eredete még felderítetlen. A közepes humusz-szinttel rendelkező, de mésszel rétegesen ellátott, mely kilugzási és vastag felhalmozódási szinttel rendelkező erdőszelvény két párhuzamos dombvonulatra jellemző, mely a Laskó patak völgyét két oldalról határolja. Kerecsend magasságában. A *Klementinai Állami Gazdaság* egységesen degradált mezősegi talajú és talajszelvényében szénsavas meszet csak 1 méter alatti rétegekben találunk. A kiadott javítási javaslat alapján, mint arról a tanulmányút résztvevői is meggyőződhetnek, a gazdaság egész területén megindult a talajjavítás. A laboratórium javaslatára az ilyen erősen elsavanyodott területeken bevezették a kétütemű javítást, amikor első évben a felső 20 cm-es rétegbe keverődik be a kémiai javítóanyag (:szerves-trágyázott talajelőkészítés után:), a következő évben ezt mélyszántással lefordítják, s a felszínre kerülő ugyancsak erősen savanyú talajréteg újabb kémiai javítóanyagot kap (:szerves-trágyázással együtt:). A javított területek művelhetősége könnyebb és gyorsabb, szerkezete morzsalékos, vízgazdálkodása megjavul, Okszerű gazdálkodás mellett pedig a termések évről-évre emelkednek. Ezen megállapításokat a gazdaság szakemberei is megerősítették.

A tanulmányút résztvevői helyesnek tartanak a már javított területek termelési és egyéb adatait összegyűjtenek és nyilvánosságra hozzák.

A borsodi nyíltártérben fekvő *Mezőnagymihályi Állami Gazdaság* területe részint szikes altalajú réti agyag, részint ennek mezőségi átalakuló, vagy már átalakult formája és nagyrészt az előbbiekkal mozaikszerűen illeszkedő szolonyec típusú szikes. A művelés alatt álló szikes területeket a vízrendezés hiánya miatt nem lehetett, javítani pedig a talajok meszezéssel történő javítása lehetővé tenné hogy a gazdaság nagyobb terméseredményeket érjen el és a talajmunkákat is idejében tudja elvégezni.

A gazdaság területén, szikes talaj főleg a hatásabb részeken jelentkezik, amit az altalajvíz ingadozására vezethetünk vissza. A gazdaság és a laboratórium együttes fellépésének eredményeképpen a vízrendezési munkálatok megindultak. A szik elhelyezkedését figyelembe véve, a vízrendezés tervezésénél az altalajvíz ingadozásának a mezőgazdasági termelésben mutatkozó hátrányait kiküszöbölik, ami a talajok további elszikesedését is meggátolja.

Az idei csapadékos nyár következtében a szikesen uralkodó *Festuca pseudovina* asszociáció is zöldelt augusztus elején, mely egyébként ebben az időben, de már júniustól kezdődőleg fakó-szürke színű. A talaj nedvességállapotára mutatott az egybefüggő, virágzó *Mentha pulegium*, *Carex*, *Alopecurus pratensis*, *Beckmannia eruciformis*, *Trifolium fragiferum* és *Agrostis alba* növényzet.

A talajhasznosítási térképen három csoportba rendezték a felvételezett üzemsz. talajváltozatait: mezősegi, réti és szikes talajokra. A térkép ezekre a már ismertetett formában adja meg a hasznosítási javaslatot. A vízrendezést követő talajjavítás után az természetesen módosul. Jelenlegi állapotában állattenyésztés a gazdaság irányzata, melynél a szikes legelőket hasznosítandó juhtenyésztés van a hangsúly. Az OMMI botanikusa dr. Gálffy Zoltán a szikesek jellemző növényzetéről tartott bemutatóval egybekötött helyszíni előadást. Dr. Arany Sándor a szikesek terminológiájáról értekezett és megemlékezett a hazai szikesek megjavításának úttörőiről. Az előadást hozzászólásaikkal kiegészítették di Gléria János, Fekete Zoltán és Takács Imre, ami igen termékeny volt a felvetett kérdések tisztázására.

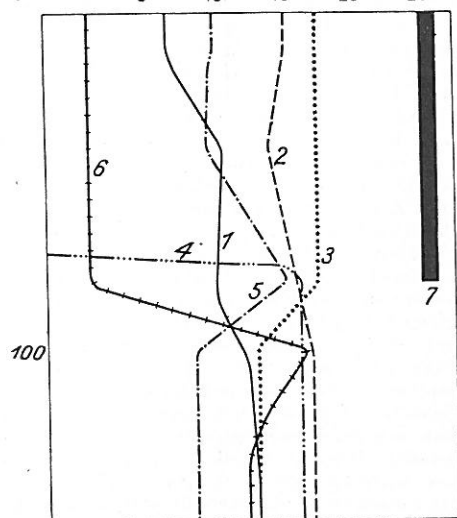
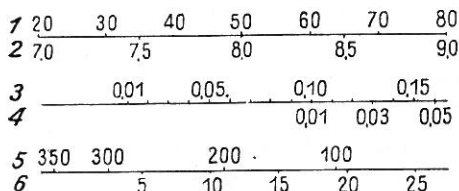
Ezek után Szabolcs István a Szovjetunióban elfogadott szikes osztályozást ismertette és ennek kapcsán megemlékezett arról, hogy a nagy multra visszatekintő magyar talajtani és talajjavítási úttörő munkákat a Szovjetunióban elismerik és értékelik.

Az *Abódi Állami Gazdaság* a Sajó és Hernád közötti hegyvidéken terül el, s fakószürke erdőtalajú. Teljes egészében erőzónának nagymértékben kitétt terület. A gazdaság jelenlegi domborzata valószínűleg egy táblából jött létre erőzóna behatások folytán. A gazdaságról készített átmetszeti rajzból kitűnik, hogy

azonos tulajdonságú rétegek az átellenes domboroldalakban, azonos szintmagasságokban jelentkeznek. Egyik nagyobb területrészen, domboldalon a víztározó agyagréteg fölött, szivárgó víz nyomán és csak ennek vonalában zombékos foltokat találunk.

Minthogy a gazdaság határai mindenütt egyben a vízrendszer választói, így itt maga a természet írja elő a talajvédelem szükségességét és lehetőségét. Bemutattuk a gazdaság

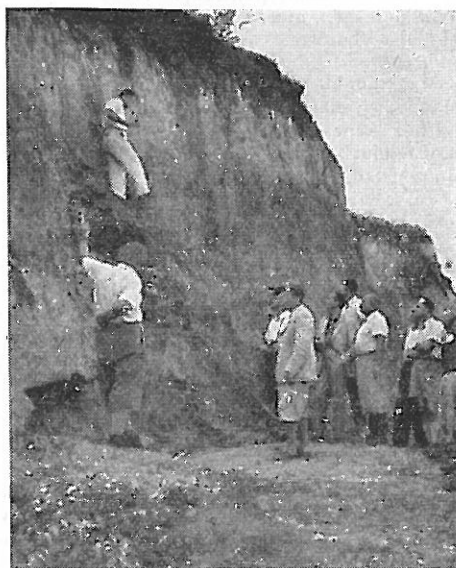
a rétegvonalas művelést, a feltételen erdőterületek befásítását, a gyümölcsös területek gyarapítását, mésztrágyázással egybekötött herefűvesek létesítését és a humusz gyarapítására, valamint a talaj vízgazdálkodásának gyorsabb megjavítására, a kiterjedt zöldtrágyázást. Meggyeztek a vélemények abban, hogy a gazdaság jelenlegi istállótrágya szegénysége mellett és a vasútállomástól való 20 km-es távolságra való tekintettel, mésziszappal történő talajjavítás nagy nehézségekbe ütköznék.

1. ábra

Nagygombosi Tangazdaság 18. számú rétianyag szelvénye. 1: Arany féle kötöttségi szám 2: pH H_2O -ban. 3: Vizoldható összssó, 4: Szóda. 5: Kappillaris víz emelkedés 5 óra után. 6: $CaCO_3$ % 7: Humuszréteg. Ordinata: talajréteg mélysége. A görbék számozásának a megfelelő számú skála felel meg.

jellegzetes talajtípusait. Egy vízmosás letisztított falán az erózió mértékét mutattuk be igen szemléltető módon. Dr. Perlaky Zsolt ismertette az elkészített talaj és eróziós térképet és taglalta a gazdaság jelenlegi természeti adottságait és a jövőbeni lehetőségeit. Göncz Árpád ismertette az általuk készített talajvédelmi tervet. Élénk vita alakult ki, a tennivalókat illetően és végül az a felfogás alakult ki hogy haladéktalanul be kell vezetni

2. ábra

Kerecsendi erdőszelvény

Vér Ferenc ismertette az erdőtalajok javításánál általa használt égetett mészpor alkalmazását. Az Abódi Állami Gazdaságban a talajok anyaközeete mészkő és ezt egy helyen az erózió teljesen feltárta. E helyen felállított mészégető a talajjavítás céljaira szolgáló égetett meszet előállíthatná, ami a talajjavítási költséget erősen lecsökkentené és az emelkedő terméshozamokban teljes visszatérítést nyerne.

A 4 napos tanulmányút tapasztalatait leszűrve, végső értékelésben lerögzítést nyert, hogy a gazdaságoknak kiadott üzemi térképek mind több és több gyakorlati segítséget nyújtanak az üzemek agronómusainak. A tanulmányút az ország különböző részeiben működő talajlaboratóriumi dolgozóknak módjuk volt ismereteiket és tapasztalataikat kicserélni és gyarapítani. Az egyetemi és kutató szakemberek hozzászólásaikkal a vitákat és megbeszéléseket értékesen egészítették ki.

GÉCZY GÁBOR